CASTOR

Redactie:
Hans Hollander

Redactieadres:
e-mail: CaLutra@gmail.com
post: p/a Zoogdiervereniging
Postbus 6531
6503 GA Nijmegen

NIEUWSBRIEF VAN CALUTRA, VOORHEEN DE BEVERWERKGROEP NEDERLAND-VZZ, NR. 21, 2 APRIL 2012

Leve het jaar van de bever! Zoals iedereen inmiddels wel weet, heeft de Zoogdiervereniging 2012 uitgeroepen tot het jaar van de bever. Meer over het jaar van de bever lees je in deze Castor. Daarom ook is deze Castor vervroegd en worden er dit jaar maar liefst 4 Castors uitgebracht. Hoewel … dit is waarschijnlijk tegelijkertijd ook de láátste Castor! Want de Beverwerkgroep heeft ook de otter geadopteerd en gaat nu verder door het leven als CaLutra. Wij schrijven daarom een prijsvraag uit voor een nieuwe naam voor deze nieuwsbrief. Ook daarover meer in deze laatste Castor. Verder natuurlijk de nodige aandacht voor allerlei ontwikkelingen op het beverfront, in een aantal artikelen over bevers bij Den Bosch, Ridderkerk, op Tiengemeten en in de Rijnstrangen en fibertjes. Nieuw zijn de Lutraatjes, met korte berichten over de otter. Tot slot een oproep om al jullie bever- èn otteronderzoek, -monitoring- en nieuwtjes te delen met de redactie voor opname in de volgende ….; copy-sluitingsdatum is 1 juni 2012.
De redactie

Gegevens uit deze nieuwsbrief mogen alleen worden gebruikt onder vermelding van de (originele) bron.

DE KOMST VAN DE BEVER NAAR DEN BOSCH

De eerste knaagsporen

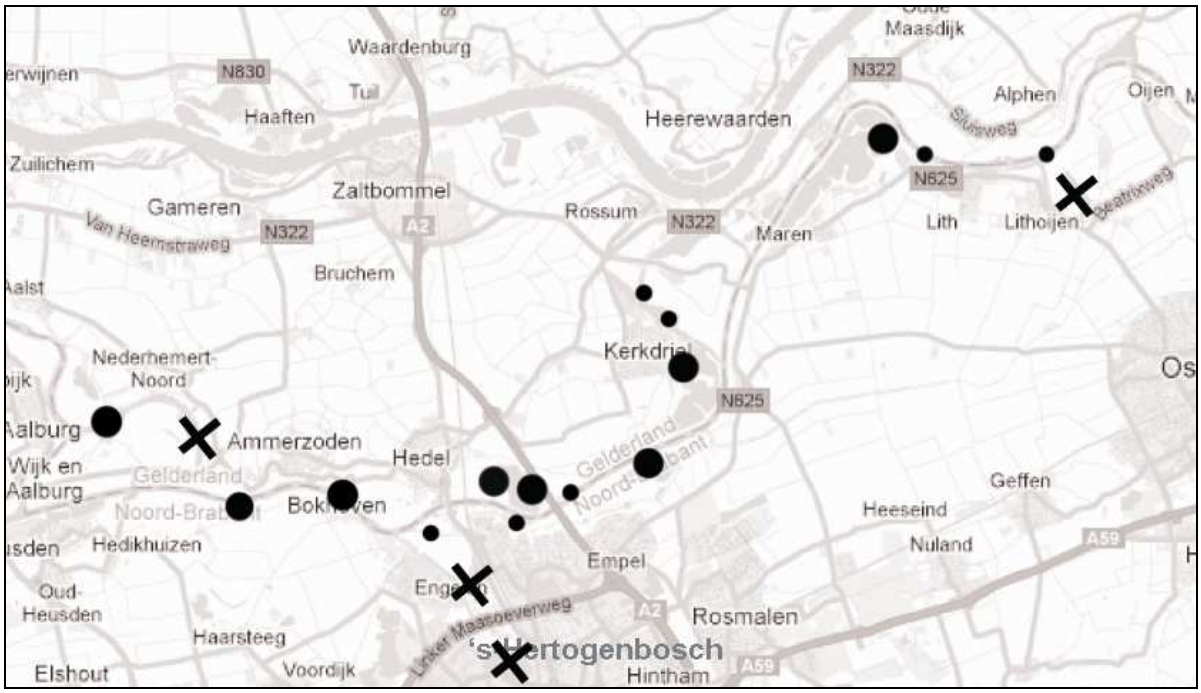
Sinds 1995 woon ik in de Maaspoort, de meest noordelijke wijk van 's-Hertogenbosch. De uiterwaarden van de Maas vormen een van de weinige groene wandelgebieden en mijn vrouw en ik wandelen er dan ook regelmatig. In het besef dat bevers de Maas stroomopwaarts of stroomafwaarts konden koloniseren hield ik in de gaten of er ergens knaagsporen te vinden waren. In het voorjaar van 2009 was het raak in de Hedelse Bovenwaard. Dit is een gebied ten noorden van 's-Hertogenbosch waar ontgronding heeft plaats gevonden. Ik vond er een afgeknaagd stompje van een jonge wilg. Takken die door een bever waren doorgebeten en geschild had ik al vaker langs de Maas gevonden, maar zulk materiaal kan door het stromende water over grote afstanden verplaatst worden. Bij een groeiend, in de bodem wortelend boompje is dat uiteraard niet het geval. Sinds die vondst heeft de bever mij min of meer in zijn greep en probeer ik zo goed mogelijk de ontwikkelingen te volgen. Hierbij krijg ik van verschillende kanten hulp. In de loop van 2009 nam het aantal sporen van bevers in de Hedelse Bovenwaard snel toe en werd ook de eerste hut gevonden.

Beverknaagwerk in de Hedelse Bovenwaard.
Foto: Peter Twisk.

Figuur 1. De zwarte stippen geven de locaties aan met knaagsporen van de bever langs de Maas in de winter '09-'10.

Figuur 2. Waarnemingen van beversporen langs de Maas, november '11 – maart '12. De grote stippen betreffen concentraties van sporen, de kleine stippen kleine hoeveelheden sporen. De kruizen geven plaatsen aan waar geen sporen werden gevonden.

In de winter van '09-10 heb ik, samen met anderen, geprobeerd een zo volledig mogelijk beeld van aanwezigheid van bevers langs de Maas ten noorden van 's-Hertogenbosch te krijgen (figuur 1). Deze lagen tamelijk verspreid over een groot gebied. In veel gevallen betrof het maar een kleine hoeveelheid knaagsporen. Deze zouden van rondzwervende dieren kunnen zijn, of dieren die verkenningstochten in de ruime omgeving maken. Op enkele plaatsen was de concentratie echter zo hoog dat het me aannemelijk lijkt dat in de naaste omgeving een verblijfplaats moest zijn.

Bevers leggen, als het even kan, geen grote afstanden in het water af. Ze leven in paren en zijn territoriaal. Hun territorium beslaat een stuk oever van ongeveer 1 km, mits het voldoende voedsel oplevert. In zo'n territorium leven

normaal gesproken een ouderpaar en 2-4 jongen van ten hoogste 2 jaar oud. Zolang een jong dier geen partner gevonden heeft blijft het wat rondzwerven. Daaruit zou moeten volgen dat een duidelijke concentratie aan sporen wijst op de aanwezigheid van een paartje bevers, eventueel met jongen.

Ontwikkelingen
Sinds de eerste vondst van sporen probeer ik de ontwikkelingen te volgen aan de hand van de concentraties van knaagsporen. Vooral in de Hedelse Bovenwaard zijn er duidelijke ontwikkelingen. Na twee perioden met hoog water waren er zeer indrukwekkende hoeveelheden beknaagd hout in de vloedlijn te vinden, en her en der struikel je nu over omgeknaagde bomen en boompjes. Aan de hand van concentraties verse sporen schat ik dat er drie paren aanwezig zullen zijn, waarvan tenminste één met redelijk grote jongen. Ook nabij Bokhoven en in de Koornwaard zijn nu zoveel knaagsporen te vinden dat er wellicht paartjes huizen. Op deze plaatsen zijn ook bewoningssporen gevonden. Meer naar het noordoosten, bij Kerkdriel, zijn eveneens knaagsporen gevonden langs een oude Maas arm en langs een grote zandwinplas.
Aan de zuidzijde van 's-Hertogenbosch zou een bever in de Dommel zijn gezien, maar een zoektocht per kano leverde geen vondsten van sporen op. Ook aan de noordzijde van 's-Hertogenbosch, in de Dieze en rond de Ertveldplas, leverde een zoektocht per kano geen beversporen op. Het lijkt er daarom op dat de bever nog moet beginnen met kolonisatie van het stroomgebied van de Dommel en Aa. Deze winter is de bouw gereed gekomen van een vistrap bij spuisluis Crevecoer, het punt waar de Dieze in de Maas uitmondt. Daarmee wordt het de bever een stuk makkelijker gemaakt deze rivier op te zwemmen.

Bossche zoogdierenwerkgroep
In januari '12 is gestart met een zoogdierenwerkgroep in 's-Hertogenbosch. Mede in verband met het Jaar van de Bever staat dit dier hoog op de agenda. De eerste activiteit was dan ook een presentatie met foto's van bever- en ottersporen, en 'naturalia' als takken die door bevers zijn bewerkt, een gipsafgietsel van bever- en otterprenten en keutels van deze twee zoogdiersoorten. De eerste veldactiviteit was een bezoek aan de Hedelse Bovenwaard om beversporen in het veld en de concentraties daarvan te bekijken. In maart zijn en worden er enkele zoektochten georganiseerd naar beversporen, wat tot nu toe vondsten opleverde bij Neder-Hemert, langs de Afgedamde Maas en bij Lith. Mogelijk zal er op korte termijn ook nog wat oostelijker gezocht worden. Zie Figuur 2 voor de waarnemingen die tussen november '11 en maart '12 werden gedaan.

Verdere ontwikkelingen?
Hoe de bever zich verder zal ontwikkelen rond 's-Hertogenbosch moeten we natuurlijk afwachten, maar de Dommel, de Dieze en de Aa bieden in ieder geval goede mogelijkheden voor verdere verspreiding. Waar langs de oevers van deze riviertjes bomen staan is te verwachten dat de bever zich ook zal vestigen.

Dankwoord
De volgende mensen hebben meegewerkt aan het verzamelen van informatie over de verspreiding van de bever: Andrea Almasi, Willem van Schaijk, Johan Mees, Janmartin Rahder, Lily Vercruijsse, John Gallast, Hanneke Luxemburg, Henk en Koos de Wit.

Peter Twisk
petertwisk@planet.nl

BEVERBURCHT IN DE GORZENGRIEND TE RIDDERKERK
Na enkele jaren van losse waarnemingen hebben bevers in 2011 een burcht gebouwd in de Gorzengriend te Ridderkerk. Deze vestiging lag in de lijn der verwachting, maar komt toch als een verrassing gezien de beperkte grootte van het gebied.

De afgelopen jaren zijn diverse meldingen geweest van zwemmende exemplaren en (knaag)sporen. In de zomer van 2003 werden de eerste waarnemingen gedaan (pers. med. Dave van der Spoel; Dijkstra 2003). Daarna volgden jaarlijks één of meerdere waarnemingen. In de meeste gevallen betrof het een solitair exemplaar. Waarschijnlijk hebben deze meldingen betrekking gehad op zwervende exemplaren. Dit sluit aan bij de

groeiende populatie die zich langzaam vanuit de Biesbosch uitbreidt (Sluiter 2003). Langs de rivier de Oude Maas zijn al diverse burchten bekend sinds het begin van de 21ste eeuw. Recente waarnemingen van bevers langs de Lek passen mooi in het beeld van de westelijke uitbreiding. De Gorzengriend ligt langs de rivier de Noord dat de verbinding vormt tussen de Oude Maas, Nieuwe Maas en de Lek.
Na een periode zonder meldingen volgde in november 2010 een eerste aanwijzing voor de aanwezigheid van de soort. Het vermoeden bestond dat het waargenomen duikende zoogdier een bever betrof, maar een beverrat *Myocastor coypus* kon niet worden uitgesloten. Het duurde tot januari 2011 voordat de vermoedens bevestigd konden worden dat één of meerdere bevers actief zijn in de Gorzengriend (figuur 3). Enige tijd later werd vastgesteld dat het een paartje betrof. Ze bleken een burcht te bouwen aan de rand van een perceel verwilderde zoetwatergetijdengriend.
Vanaf dat moment is het paartje jaarrond met wekelijkse bezoeken gemonitoord. De beverburcht wordt actief gebruikt en groeide gedurende het voorjaar tot een volwaardig onderkomen. Sleepsporen en uitgegraven kanaaltjes markeren de vaste looproutes van de dieren binnen het gebied. Verspreid in het gebied zijn ook diverse vraatsporen te zien. Hoewel het paartje zich gedurende het gehele jaar laat zien, is het onbekend of er jongen grootgebracht zijn. Het vermoeden bestaat van niet.

Figuur 3. Bever in de Gorzengriend te Ridderkerk, 21-02-2011 (foto: Jaap Nispeling)

Het beheer van het gebied is sinds 1 januari 2011 overgedragen door de gemeente Ridderkerk aan Stichting Het Zuid-Hollands Landschap. De natuurbeherende organisatie had de bever als doelsoort staan voor het gebied. Nog voordat de nieuwe beheerder enige invloed heeft gehad, is het doel dus al bereikt!

Literatuur

- Dijkstra, V. 2003. Bever langs de Noord. Castor 12 (november 2003). Beverwerkgroep Nederland-VZZ.
- Sluiter, H. 2003. The reintroduction and the present status of the beaver (Castor fiber) in the Netherlands: an overview. Lutra 46 (2): 129-133.

Sander Elzerman en Jaap Nispeling
Natuurvereniging Ridderkerk
sanderelzerman@hotmail.com
jaapnispeling@hotmail.com

GROTE BEVERDAM GEVONDEN IN RIJNSTRANGEN

Vrijwilligers van de Beverwerkgroep Nederland van de Zoogdiervereniging hebben in de Rijnstrangen een beverdam ontdekt (figuur 4). Het is voor zover bekend de grootste beverdam van Gelderland. De dam ligt in een natuurgebied, waardoor er geen overlast zal zijn.
De vondst werd gedaan door Theo Verhoeven en Gerrit Kolenbrander, vrijwilligers van de Beverwerkgroep Nederland van de Zoogdiervereniging. Theo Verhoeven: “De bevers hebben een locatie afgesloten zodat het water op peil blijft en wel veertig centimeter hoger is dan de oude Rijn waar het normaal in stroomt.” De dam is ongeveer zestig centimeter hoog en tien meter lang. Gerrit Kolenbrander: “Dat de dam goed werkt is ook verderop goed te merken, omdat de poelen en sloten die normaal droogstaan nu water bevatten.” De huidige droogte is mogelijk de reden voor het bouwen van de dam, wat niet gebruikelijk is in het rivierengebied. Voor zover bekend is dit de grootste beverdam van de provincie Gelderland. Bij een tweede inspectie bleek er ook een tweede dam aanwezig te zijn, die iets kleiner is.

Figuur 4. Beverdam (foto: Gerrit Kolenbrander)

Bevers maken dammen om een terrein voor zichzelf beter toegankelijk te maken. Bevers bewegen zich veel gemakkelijker in het water dan op land. Door water te laten opstuwen door een dam te bouwen, maken ze het zichzelf gemakkelijk en is het voedsel beter bereikbaar. Meestal doen zij dit alleen in heuvelachtig terrein, waar het water anders te snel wegloopt. In uiterwaarden is dit zelden nodig. Om de waterdruk op de dam te beperken, wordt een dam vaak in bochten aangelegd. Dat is ook zo bij de beverdam die nu is ontdekt.
In meer heuvelachtige gebieden worden nog wel grotere beverdammen gemaakt, zoals eerder in een Natuurbericht is beschreven.
Op sommige plaatsen kunnen beverdammen tot overlast leiden, bijvoorbeeld doordat landbouwgronden deels onder water komen te staan. Daarvoor hoeft bij de beverdam in de Rijnstrangen niet te worden gevreesd, want dit is een natuurgebied waar deze processen vrije ruimte hebben.

Stefan Vreugdenhil
Stefan.vreugdenhil@zoogdiervereniging.nl

BEVER OP TIENGEMETEN

Een bever heeft vorige week een burcht proberen te bouwen op Tiengemeten. Dit ontdekte boswachter Eduard Reuvers. Door het hoge waterpeil is een deel van de burcht weggedreven. De restanten van afgeknaagde takken zijn nog wel duidelijk te zien.
De afgelopen jaren zijn er steeds vaker knaagsporen aangetroffen op Tiengemeten; het bewijs dat dit forse knaagdier hier regelmatig een tussenstop maakt. De bever wordt steeds vaker gezien in de gebieden grenzend aan het Haringvliet, het Hollands Diep en de Oude Maas. Vorig jaar is de eerste beverburcht ontdekt in de Korendijkse Slikken. Half september 2011 zijn er zelfs beversporen gevonden in de haven van Ooltgensplaat. Vanuit de Biesbosch breidt de bever zich steeds verder uit.

Bouwwerkzaamheden
Volgens Eduard Reuvers was de bever volop met zijn bouwwerkzaamheden bezig. “Ik heb het bouwsel ontdekt aan de zuidkant van Tiengemeten, vlakbij de plek waar het water van het Haringvliet Tiengemeten binnenstroomt. Sporen in de modder aan de walkant en knaagsporen verraadden zijn schuilplaats. Als bouwmateriaal heeft de bever het zachte hout van de wilg gebruikt. De ingang van de ‘burcht in wording’ ligt onderwater. Dit zodat het straks ontoegankelijk is voor roofdieren.”

Wilgen en riet
Op een groot deel van Tiengemeten heeft de natuur vrij spel; stromende geulen en kreken vinden hun weg. De oevers raken steeds meer begroeid met wilgen en riet en vormen zo een prima woongebied voor de bever.

Deltanatuur
Tiengemeten is onderdeel van Deltanatuur; een gezamenlijk project van de overheid en maatschappelijke organisaties. Deltanatuur legt in de delta van Rijn en Maas zoetwatergetijdenatuur aan: mooie, grote natuurgebieden zoals Tiengemeten, met veel ruimte voor planten, dieren en water. Maar het zijn ook gebieden waar mensen welkom zijn en volop kunnen genieten.

Filmpje
In dit filmpje is te zien hoe een bever te werk gaat:
http://www.youtube.com/v/8kDDLXqwHoA&hl=en_US&feature=player_embedded&version=3

Natuurmonumenten, 3 december 2011

NIEUWS VAN HET BESTUUR

Van de voorzitter

Na een bijna volledige vernieuwing van het bestuur, wordt 2012 meteen een erg druk jaar. In samenwerking met de Zoogdiervereniging is 2012 uitgeroepen als het Jaar van de Bever, een mooie paraplu om onze nieuwe plannen onder vorm te geven. Zo komt er een excursieweekend (zet allemaal 23 en 24 juni alvast in je agenda), staat de Zoogdierdag 21 april dit jaar helemaal in het thema van bevers en gebeurt er achter de schermen erg veel in het heractiveren van de regionale monitoring van de bever.
Alsof dat nog niet genoeg was, hebben we besloten om ook de otter onder onze hoede te nemen en de naam van de werkgroep om te dopen naar CaLutra. Voor mij is dit een droom die uitkomt, aangezien ik me al tijden zorgen maak over het gebrek aan coördinatie rond een van mijn lievelingsdieren. We hopen, ook in het kader van het nieuwe meetnet voor otter, nog komend seizoen waarnemers het veld in te sturen. Plannen genoeg dus en ik heb er alle vertrouwen in dat we het waar gaan maken!
Jolanda Snellenberg

PRIJSVRAAG: EEN NIEUWE NAAM VOOR DE CASTOR

Nu de Beverwerkgroep is omgedoopt in CaLutra, dekt de naam Castor voor deze nieuwsbrief de lading niet meer. Hierom zijn we op zoek naar een nieuwe naam voor deze nieuwsbrief. Vandaar deze prijsvraag!
Degene die de meest originele naam bedenkt, valt in de prijzen. Inzendingen aan de redactie vóór 1 mei 2012. De uitslag wordt in de volgende … bekend gemaakt, inclusief de prijs…

Hans Hollander *CaLutra@gmail.com*

Jaar van de bever

Het gaat weer goed met de bever in Nederland. De Zoogdiervereniging wil het succesverhaal van de bever verspreiden en iedereen kennis laten maken met dit bijzondere zoogdier. Bevers komen op steeds meer plaatsen voor waardoor de kans ook groter is de soort zelf of zijn herkenbare knaagsporen tegen te komen!

Waarom is 2012 het Jaar van de bever?
Elk jaar vraagt de Zoogdiervereniging extra aandacht voor één van de in Nederland in het wild levende zoogdiersoorten. In 2008 was dit de bunzing, in 2009 de egel, in 2010 het wild zwijn en in 2011 werd gekozen voor alle Nederlandse vleermuissoorten. In 2012 is het de beurt aan de bever!
Het is tijd om het succesverhaal van de bever naar buiten te brengen en de aandacht op deze soort te vestigen! Al vele jaren doet de Zoogdiervereniging onderzoek naar de verspreiding en de ecologie van de bever. Dit gebeurt zowel door vrijwilligers van de werkgroep CaLutra als door medewerkers vanuit kantoor. Alle betrokkenen zien dat het aantal bevers in Nederland toeneemt, terwijl weinig anderen zich daar van bewust zijn.
Het aantal bevers dat momenteel in Nederland leeft, wordt geschat op ongeveer 600 dieren van minimaal 1 jaar oud. De verwachting is dat het aantal bevers steeds verder zal toenemen waardoor ook de kans groter wordt dat mensen met dit in aanraking komen. Bijvoorbeeld doordat zij zijn (knaag)sporen buiten tegenkomen of misschien wel een echte bever te zien krijgen. In het kader van het ‘Jaar van de Bever’ willen we zoveel mogelijk mensen kennis laten maken met dit grootste knaagdier van Nederland.
Onder andere door het schrijven van een boek, het uitbrengen van een brochure en het organiseren van excursies. De landelijke Zoogdierdag op 21 april 2012 staat ook in het teken van de bever. Op de website www.jaarvandebever.nl staan diverse nieuwsberichten en zullen de activiteiten worden aangekondigd.
De verdere verspreiding en toename van het aantal bevers kunnen echter ook leiden tot meer conflicten met de mens. Steeds vaker

adviseert de Zoogdiervereniging overheden over de handelswijze in situaties waar ruimtelijke ingrepen plaatsvinden op locaties waar (de strikt beschermde) bever voorkomt. Ook kan door hun graafactiviteiten de veiligheid van dijken afnemen en door het bouwen van dammen kan wateroverlast ontstaan in land- en bosbouw. Waar knelpunten optreden, kunnen die meestal vrij gemakkelijk worden opgelost, maar een goede voorbereiding is het halve werk. Daarvoor is wel kennis nodig en die kennis willen wij dit jaar naar buiten brengen. Onder andere door het organiseren van een themadag in het najaar, voor professionals die met bevers te maken (kunnen) krijgen.
De activiteiten uit het Jaar van de Bever worden financieel mogelijk gemaakt door bijdragen van het Prins Bernhard Cultuurfonds, het Faunafonds en Kiwa Nederland.
Kijk voor meer informatie op www.jaarvandebever.nl.

Landelijke Zoogdierdag en ALV op 21 april
Eens per jaar organiseert de Zoogdiervereniging een landelijke dag om haar leden en vrijwilligers te bedanken. In 2012 is de bever het centrale thema tijdens de Landelijke Zoogdierdag. Het is dit jaar immers het Jaar van de Bever. We hebben een lezingenprogramma samengesteld dat voor een breed publiek interessant en toegankelijk is.

Voorlopig programma:

09:30 uur	inloop met koffie
10:00 uur	Opening dagvoorzitter – Hans van Dord
10:05 uur	Jaar van de bever – Neeltje Huizenga
10:15 uur	Bevers in Nederland door – Vilmar Dijkstra
10:45 uur	Ecologische effecten van bevers - Gijs Kurstjens
11:15 uur	Bevers in de Geldersche Poort – Cynthia Lange
11:45 uur	Activiteiten CaLutra - Jolanda Snellenberg
12:00 uur	Algemene Ledenvergadering*, tegelijkertijd lunch
13:15 uur	Bevertoerisme - Olivier Rubbers
13:45 uur	Interactie tussen bever en otter – Freek Niewold
14:15 uur	Bouwen met bevers in Almere – Ton Eggenhuizen
14:45 uur	Pauze
15.00 uur	Beverfilm - Willy de Koning
15:45 uur	Sluiting door dagvoorzitter
16:00 uur	Afsluitende borrel

De dag is gratis toegankelijk maar u dient zich wel vooraf aan te melden via secretariaat@zoogdiervereniging.nl.
Meer informatie is te vinden op www.zoogdiervereniging.nl.

Rectificatie Castor 20
In Castor 20 is melding gemaakt van een bever bij Enschede (Twente). Deze waarneming is waarschijnlijk afkomstig van www.waarneming.nl. Uit de beschrijving van de waarneemster is bij navraag duidelijk geworden dat het niet om een bever kan gaan of dat althans de beschrijving volstrekt onvoldoende is. Het zou zelfs om een muskusrat kunnen gaan. Ter plekke zijn ook geen (vraat)sporen aangetroffen en ook andere bewijzen (foto's) e.d. ontbreken. Het is raadzaam om zulke meldingen op nieuwe locaties goed te laten onderbouwen! Uiteindelijk bleek de waarneming van een beverrat te zijn.

Maurice La Haye
Admin waarneming.nl en lid Beverwerkgroep

Oproep: beverfoto's
De Zoogdiervereniging heeft 2012 uitgeroepen tot het Jaar van de Bever (www.jaarvandebever.nl). We gaan verschillende activiteiten organiseren en ook een aantal publicaties uitbrengen, zoals een brochure en een boek. Hiervoor is natuurlijk veel en afwisselend beeldmateriaal nodig. Heb jij foto's van bevers, beverdammen, burchten, omgeknaagde bomen, typische beverlandschappen (Biesbosch, rivierengebied) die wij mogen gebruiken? Stuur die dan a.j.b. naar stefan.vreugdenhil@zoogdiervereniging.nl
Fotografen waarvan we een foto gebruiken in het boek krijgen een exemplaar van het boek (medio september), er is ook een beperkt budget beschikbaar voor foto's.

Stefan Vreugdenhil en Jasja Dekker

FIBERTJES
Rubriek met korte berichten over bevers.

Doe het zelf bever is bouwvakkers voor
UBBERGEN - Terwijl de bouwvakkers druk bezig waren met de aanleg van een leefgebied voor de bever in Ubbergen, heeft een nijvere doe-het-zelf-bever zijn eigen plan getrokken. Hij klaarde de klus zelf al. Het dier met zijn platte staart gooide met de bouw van een dam de plannen van de bouwvakkers in de war, die naast de Havo Notre Dame des Anges aan de Kasteelselaan aan het werk zijn. De bever knaagde takken doormidden en balde zijn knuisten om de dam, naast het aangelegde leefgebied, met modder te verstevigen. Het tussenliggende bos kwam hierdoor onder water te staan. "Het dier heeft zo zelf een ideale leefomgeving gecreëerd: de bast van de bomen wordt zacht door het water en is daardoor gemakkelijk te eten", vertelt Arno van der Kruis, bioloog en projectcoördinator van Ploegdriever, een vereniging voor landschapsbeheer. "De bever heeft in het ondergelopen bos ook een burcht gebouwd, een soort huisje. Dat betekent dat hij zich in het gebied gaat vestigen." De ijverige bever heeft de omgeving dus helemaal naar zijn eigen zin gemaakt, inclusief eigen stekje. Zijn buren, de scholieren van de havo, hebben minder geluk. "Door de dam stijgt het waterpeil in de vijver rondom de school waardoor de aula onder water zou kunnen komen te staan", zegt Van der Kruis.

Bron: De Gelderlander, 18 november 2011

Cultuurbever zoekt prefab-burcht
De Hoekse Waard in Zuid-Holland wordt in een gestaag tempo gekoloniseerd door bevers. Afgelopen week kreeg Esther Linnartz, medewerker van Free Nature, een tip over een beverburcht in een griend bij Kuipersveer en ging op zoek.

Bever in burcht Kuipersveer (foto: Esther Linnartz)

Aan de noordkant van de Hoekse Waard ligt aan de oever van de Oude Maas het gebied Kuipersveer. Bij dit Kuipersveer ligt een hakgriend waar nog driftig wordt geknot door vrijwilligers van het Hoeksewaards Landschap. Langs het wandelpad dat door het gebied loopt hebben zij een takkenril opgeworpen van griendhout. Een bever bleek hier zijn intrek te hebben genomen. En niet zomaar een bever, want blijkbaar heeft hij een goede neus voor mooie plekjes en laat hij zich niet zomaar afschrikken. Een hoop geknaagde takjes en een modderspoor verraadde zijn aanwezigheid, een onopvallend gat in de takkenril bleek de ingang van deze prefab-beverburcht. De bever zat binnen en was totaal niet onder de indruk van zijn toeschouwers. Als je naar binnen keek kon je hem zien zitten op een bedje van houtsnippers.
Dit gebied is werkelijk een walhalla voor bevers: het dunne wilgenhout wordt van de bomen gezaagd en op hopen neergelegd. De bever hoeft ze alleen nog maar op te halen en netjes te stapelen. Geweldig, zo'n cultuurbever!

Film: Knaaggeluiden vanuit de beverburcht (van Esther Linnartz):
http://www.youtube.com/watch?v=AU9AlQT4x8A&feature=player_embedded
Esther Linnartz, FREE Nature
Marjolein Sterk, ARK

Herintroductie bevers in Hunze en Zuidlaardermeer. Monitoringsverslag 2010-2011

Het bevermonitoringsverslag in de Hunze en het Zuidlaardermeer over de jaren 2010-2011 is afgerond.
Hieruit blijkt dat het behoorlijk goed gaat met de Groningse en Drentse beverbevolking. In de periode 2010-2011 is het aantal bevers in Groningen en Drenthe toegenomen van 17 tot tussen de 25 en 35. Deze toename is hoofdzakelijk te danken aan in het gebied geboren bevers. Er zijn in 2011 vier dieren bijgeplaatst.
Op de website www.beversindehunze.nl is onder "actueel" een link naar het volledige monitoringsverslag over de Gronings-Drentse bevers in 2010-2011 te vinden.

Dick Bekker

Het Groninger Landschap wil maatregelen voor veilige oversteek bevers

Stichting Het Groninger Landschap gaat een raster aanbrengen bij de brug tussen de natuurgebieden Leinwijk en Wolfsbarge in Kropswolde. Ook overlegt Het Groninger Landschap met Rijkswaterstaat over aanpassingen aan twee onderdoorgangen onder de A28. Verder wil de stichting met de provincie praten over het nemen van maatregelen als er gewerkt wordt aan bruggen bij natuurgebieden. De natuurorganisatie hoopt zo te voorkomen dat rondtrekkende bevers en otters onbedoeld op de weg terecht komen. In de afgelopen anderhalf jaar zijn in Groningen en Drenthe vier bevers gedood door het verkeer.
Twee van de meest kritieke knelpunten in de leefomgeving van de bever liggen bij Glimmen langs de snelweg A28. Daar liggen twee onderdoorgangen die het Drentse Aa gebied en Polder Lappenvoort/Polder het Oosterland met elkaar verbinden. Het zijn de enige twee mogelijkheden voor bevers en otters om onder de A28 door te kunnen. De onderdoorgangen zijn daar echter niet voor gemaakt. In één van de doorgangen zit een kantelstuw waarvan gebleken is dat dat een obstakel is voor de bevers. Omdat het talud en de oevers bij beide onderdoorgangen voor het dier wel gemakkelijk zijn, kunnen de dieren onbedoeld op de snelweg komen. Elke kans op oversteken is echter onmogelijk vanwege de betonnen vangrail in de middenberm van de snelweg. Vorig jaar werd daardoor al een bever op de A28 doodgereden. Het zijn voornamelijk jonge dieren met weinig ervaring, die op zoek zijn naar een eigen territorium, die even boven op het talud kijken.
De robuuste verbindingszones zijn van cruciaal belang, zeker omdat deze populatie bevers, de enige in Noord-Nederland, nog erg kwetsbaar is. Het Groninger Landschap ziet in het aanbrengen van rasters slechts een tijdelijke oplossing. Het beste is om een permanente natuurvriendelijke onderdoorgang te maken. Het Groninger Landschap onderzoekt dus nu welke mogelijkheden daarvoor zijn.

Bron: www.hetgroningerlandschap.nl

Nieuw bos voor Zwolse Bevers

ZWOLLE - Op enkele steenworpen afstand van Zalk, waar in 1826 de laatste Nederlandse bever werd doodgeslagen, is niet lang geleden een koppeltje bevers neergestreken. Aan de rand van een wilgenbos, op korte afstand van een doodlopende zij-arm van de IJssel, hebben ze een burcht gebouwd. Helaas moeten ze hun biezen alweer pakken; hun leefgebiedje moet wijken voor een nevengeul van de IJssel, die wordt aangelegd in het kader van het project Ruimte voor de Rivier, dat erin voorziet dat Nederlandse waterwegen meer capaciteit krijgen om hoog water op te vangen. Waterschap Groot Salland heeft geprobeerd het wilgenbosje dat de habitat van de bevers vormt te sparen. Dat bleek onmogelijk, wat Groot Salland noopte om een nieuw wilgenbos aan te planten, waar de bevers mettertijd zouden moeten neerstrijken.
Gisteren werd begonnen met de aanplant van dat alternatieve wilgenbos. Een groep leerlingen van AOC De Groene Welle plantte wilgen van anderhalve meter hoogte langs de grenzen van het nieuwe wilgenbos, waarna ze de zo omsloten ruimte met 14 duizend wilgen vullen. Die klus moet in enkele weken geklaard zijn, waarna het nieuwe bos drie of vier jaar de

tijd heeft om uit te groeien tot een voor bevers aantrekkelijk gebied. Dan wordt het oude bosje gekapt en kunnen de dieren hun nieuwe habitat betrekken. Of de zoogdieren dat nieuwe bos kunnen vinden? "We hebben advies ingewonnen bij een beverdeskundige", zegt een medewerker van Waterschap Groot Salland dinsdagmiddag op de plek van de bosaanleg. "Volgens hem is de ervaring dat bevers die overstap vrij gemakkelijk maken." Het wordt de dieren zo aantrekkelijk mogelijk gemaakt om te verhuizen; het bos wordt doorsneden door enkele watergeulen, die met een duiker verbonden zijn met de IJsselarm waar ze hun burcht hebben gebouwd. Hun nieuwe behuizing zal wat dichter bij de spoorlijn komen te liggen, maar volgens de beverkenner moeten de dieren tegen die drukte bestand zijn. Overigens maakt de rode brug veel minder lawaai dan zijn voorganger; de Groene Welle-leerlingen hoeven hun gesprek niet te onderbreken wanneer een trein boven ze langs komt.
De jongens zetten de wilgen met de hand in de grond. Een van hen heeft een gemotoriseerde grondboor gehuurd, maar omdat het weiland veel puin blijkt te bevatten ontkomen de scholieren er niet aan om een deel van de gaten met een schep te graven. Monnikenwerk? "Het is best mooi om te doen", zegt Alwin Velderman, "maar ik ben bang dat we die veertienduizend boompjes niet kwijt kunnen." Want dat zit zo, legt hij uit: "Rijkswaterstaat wil niet dat we onder de brug planten. Dan kunnen de takken boven de rails uitkomen." Het wilgenbos, dat op de tekeningen onder de spoorbrug doorloopt, wordt daarom onderbroken door een stuk gras. Volgens voornoemde beverdeskundige is dat geen bezwaar: bevers schuwen de open ruimte niet, en bovendien hebben ze de duiker nog die onder de brug doorloopt. Groene Welle-docent Jorik Tijssen zegt blij te zijn met de klus voor het waterschap: "We zoeken altijd reële situaties waar onze leerlingen ervaring kunnen opdoen. Nou, dat hebben we hier: niks gesimuleerd, gewoon echt. Deze jongens doen bos- en natuurbeheer, dit zijn types van niet klagen maar dragen." Op een elektrisch kookstelletje verwarmen ze een blik soep, waarna de volgende duizend bomen de grond in kunnen.

Bron: De Stentor, 23 november 2011

Tijdelijke behuizing voor bevers bij hoog water

Als de burcht langzaam volstroomt met water, dan zit er voor de bever maar één ding op: de wijk nemen. Dat overkwam de afgelopen tijd talloze bevers op diverse plaatsen in Nederland waar de waterstand is verhoogd.
Terwijl het Maaswater langzaam de plas binnenstroomde, zocht een bever in de buurt van Roermond een veilig heenkomen. Even de vacht verzorgen en weg was hij weer. Dat moest ook wel, want het waterpeil steeg snel. Een dag later was er bij de plas geen enkele droge plek meer om een schuilplaats te vinden. Maar de bever is vindingrijk en niet voor één gat te vangen.
Als het water is gezakt keren ze terug en vaak is dan aan de achtergebleven sporen te zien waar ze ondertussen bivakkeerden. Bovenop de burcht bijvoorbeeld, op een tijdelijk takkennest in het struikgewas, in een hol in een hoge oever of gewoon onder het struikgewas op een bedje van houtsnippers. In Limburg zakt het water nu in snel tempo en de bevers zullen hun vertrouwde plek weer innemen zodra het kan.
Extreme waterstanden zullen in de toekomst wel vaker voorkomen, zowel hoogwater als laagwater. Maar als de bever mocht kiezen, dan koos hij vast voor hoogwater want dan kan hij zich veilig verplaatsen en een schuilplaats zoeken. Dat wordt lastiger bij extreme droogte, dat maakt bevers kwetsbaar.

Willy de Koning, Zoogdiervereniging

Zoeken naar oplossing voor doodrijden bevers op Rijndijk bij Arnhem

ARNHEM - Staatsbosbeheer zoekt naar een goede oplossing om het doodrijden van bevers op de Drielsedijk in Arnhem-Zuid tegen te gaan. Deze week werd voor de tweede keer in vier maanden een bever door een auto geraakt bij het oversteken van de Rijndijk. "Het is echter nog niet zo gemakkelijk om iets te vinden", zegt

boswachter en beverdeskundige Harry Woesthuis van Staatsbosbeheer. "Je zou een afrastering kunnen overwegen, zodat ze niet meer de dijk oversteken om vanuit de uiterwaarden naar de binnendijkse poel te gaan. Maar bevers laten zich niet altijd sturen: als ze per se willen, komen ze echt wel aan de andere kant van de dijk. En we willen natuurlijk voorkomen dat ze door de dijk heen graven." Daarom wordt vooral met het waterschap overleg gevoerd.

Bron: De Gelderlander, 13 januari 2012

Uniek beverbord (foto: Ronald Hollander)

Naschrift redactie: In 2009 waren er voor het eerst jongen in Meinerswijk, waar de Drielsedijk aan grenst. Inmiddels zijn er in 2012 drie jongen doodgereden. De maximumsnelheid is teruggebracht naar 30 km/uur en er zijn (unieke !) borden geplaatst.

Eerste bever gesignaleerd op de Ewijkse Plaat

EWIJK - Op de Ewijkse Plaat, een natuurgebied aan de Waal bij Ewijk, is voor het eerst een bever gesignaleerd. Sporen van het knaagdier werden ontdekt door een boswachter.

De bever is waarschijnlijk afkomstig uit de Gelderse Poort. In dat gebied, waartoe ook de Millingerwaard behoort, werden in 1994 de eerste, uit het Duitse Elbegebied afkomstige bevers uitgezet.

De Ewijkse Plaat is een voormalige zandafgraving, waar de natuur sinds 1989 vrij spel heeft. Het is niet voor het eerst dat er in Maas en Waal en bever wordt gesignaleerd. Begin 2008 werd dit dier ook voor het eerst gezien in de Loonse Waard tussen Balgoij en Niftrik. Daar hebben bevers zich inmiddels gesettled.

Bron: 06 maart 2012

Recensie DVD "Bevers in Nederland"

Als voorzitter van de Beverwerkgroep Nederland had ik al veel gehoord over de erg leuke nieuwe filmpjes van Willy de Koning. Maar ik had, tot mijn grote spijt, de DVD nog niet onder ogen gehad. Ik was dan ook blij verrast toen ik gevraagd werd om de DVD te bekijken en een recensie over te schrijven, eindelijk kon in mijn nieuwsgierigheid uitleven.

De DVD bevat drie documentaires, allemaal gefilmd door Willy zelf. De kortste is voor een leeftijdsgroep van 5-8 jaar (15 minuten), de volgende voor 9-12 jaar (20 minuten) en de langste (30 minuten) voor volwassenen. Het brengt het wel en wee van de Limburgse bever (en zijn omgeving) in ieder geval prachtig in beeld!

De DVD-hoes ziet er erg leuk uit. Het menu daarentegen herinnert je er helaas wel aan dat de DVD in eigen beheer is uitgegeven. Gelukkig laten de beelden uit de documentaires je dat weer helemaal vergeten. Alle drie de delen zitten vol met mooie, soms ook erg grappige filmpjes van Nederlands grootste knaagdier. Ook de feitjes die Willy erbij vertelt zijn erg leuk om te horen, zeker voor mensen die nog niet zo veel van bevers weten. Helaas heeft Willy moeite om het enthousiast over te brengen door de ietwat overdreven articulatie, waardoor het soms wat langdradig wordt. Gelukkig hoeft dit geen belemmering te zijn door de mooie beelden. Je kunt niet naar deze beelden kijken zonder verliefd te worden op dit lompe dier. En ook de stukjes waarin niets wordt verteld worden begeleid door goed passende muziek.

Zelf vond ik de versie van 20 minuten het leukst om naar te kijken. Iets minder strak dan de documentaire voor volwassenen,

maar wel met alle vergelijkingen van de beelden die ook in de versie voor de jongste kijkers zitten. Vooral het muziekje onder de wandelende bever maakte me erg aan het lachen. Aangezien ik zelf geen ervaring heb met kinderen, kan ik moeilijk inschatten in hoeverre de leeftijdscategorieën kloppen bij de tekst, maar ik denk dat het wel goed zit. Ideaal dus om tijdens biologielessen op basisscholen te vertonen.

Het is niet een film die je 's avonds met wat chips op de bank kan bekijken, maar zeker wel een erg leerzame en mooi gefilmde documentaire. Willy de Koning is natuurlijk geen David Attenborough, maar als je zulke leuke, sprekende beelden weet te filmen, is dat ook niet nodig.

Laat ik afsluiten met de opmerking dat ik het absoluut niet eens ben met wat er op de voorkant van het hoesje staat: "Ooit zelf een bever gezien? Nee? Kijk dan gauw, want op deze films zijn voldoende bevers te zien!" Ik heb al vaker bevers en hun bouwwerken gezien, maar ik vond het nog steeds leuk om de DVD te bekijken! Het is dus zeker niet alleen leuk voor mensen die nog nooit een bever hebben gezien.

De DVD is voor €15,00 (excl. verzendkosten) per e-mail te bestellen via:
willydekoning@home.nl

Jolanda Snellenberg
(ook gepubliceerd in Zoogdier 23(1), maart 2012).

LUTRAATJES
Rubriek met korte berichten over otters.

Otters verspreiden zich in Nederland
Voor de otter leveren ons water- en natuurbeleid zichtbare resultaten op. Niet alleen in de Beneden-Regge, maar ook bij Zalk zijn sporen en verse uitwerpselen gevonden. Dat betekent dat de otter zijn territorium afbakent en zich vestigt op een plek met voldoende voedsel en een goede waterkwaliteit. Otters komen namelijk alleen voor in visrijke wateren met schoon en helder water.
De laatste Twentse otter werd in 1952 bij Haaksbergen waargenomen en nu is hij dus weer opgedoken in Twentse wateren. Voorheen was het water in de beken en rivieren van slechte kwaliteit doordat er zwaar vervuild water werd geloosd. Waterdiertjes en vissen werden langzaam vergiftigd. Omdat de otter enkel vis eet, hopen deze gifstoffen zich op in het lichaam (accumulatie) en ook de otter legde zo het loodje.
In de afgelopen decennia hebben de waterschappen, waaronder Waterschap Regge en Dinkel, strenge regels opgesteld om de lozingen van vervuild water te verminderen. Vanaf de zeventiger jaren zijn er rioolwaterzuiveringsinstallaties gebouwd waardoor de waterkwaliteit sterk is verbeterd. Bovendien zijn vervuilde waterbodems gesaneerd en zijn natuurlijke oevers aangelegd. Onderzoek laat duidelijk een positieve trend zien in de waterkwaliteit: ook uitgestorven soorten kleine waterdieren zoals de beekwants en de beekrombout (libel) worden in toenemende mate aangetroffen.

Klimaatbuffer Regge
De otters hebben een geschikt territorium nodig waarbij acht tot twaalf kilometer ongestoorde natuurlijke oevers nodig zijn. De toekomstige klimaatbuffer Regge is daar uitermate geschikt voor. Door de nieuwe meanders en aangetakte rivierarmen neemt de diversiteit van vissoorten toe en zijn er meer schuilplekken voor de otter.

Meer informatie op www.ottersinrivierenland.nl.
En meer otters:
http://www.groningerlandschap.nl/actueel/nieuws/2011/12/23/ottergesignaleerdinzuidlaardermeer

Marjolein Sterk, ARK

Otters voelen zich thuis rond Doesburg
In het najaar van 2011 doken otters op langs de Vecht, de Beneden-Regge en de IJssel (nabij Zalk), maar de Doesburgse dieren hielden zich op een paar sporen na opvallend stil. Een spannende ontwikkeling omdat met het

hoogwater in januari 2011 een otter werd aangereden op de A348. Een locatie waar een otter zich normaal niet zo snel zal wagen, maar door het hoge water wel. De vraag rees dan ook of er nog wel dieren zaten? Gelukkig was het in januari 2012 raak: minimaal één otter liet zich meerdere avonden fotograferen.
Diverse organisaties, waaronder de provincie Gelderland en Waterschap Rijn en IJssel hebben de afgelopen jaren hard gewerkt aan de verkeersknelpunten rondom Doesburg. Om te voorkomen dat otters en andere dieren op hun nachtelijke tochten worden aangereden, zijn looprichels en tunnels aangelegd, voorzien van begeleidend raster. De meest urgente knelpunten zijn hier nu opgelost, waardoor het leefgebied van de Doesburgse populatie veiliger is geworden.
Om de IJssel en directe omgeving nóg veiliger voor de otter te maken is door Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Niewold Wildlife Infocentre en ARK Natuurontwikkeling een knelpuntenstudie uitgevoerd. Bijna 160 kruisingen van wegen met wateren zijn onderzocht. Van deze locaties zijn uiteindelijk zeven kruisingen als onveilige oversteekplaats voor otters beoordeeld, waarvan vier als urgent omdat hier otters in de omgeving leven of op korte termijn zijn te verwachten. Gezien de enorme oppervlakte van het onderzoekgebied een positief resultaat, maar er is dus nog werk aan de winkel. Verkeerslachtoffers zijn nooit volledig uit te sluiten, maar met de voorgestelde maatregelen hoeft het verkeer geen belemmering te zijn voor de ontwikkeling van een otterpopulatie langs de IJssel.

Bart Beekers, ARK

Otter kraakt beverburcht
KROPSWOLDE - De bevers in het Zuidlaardermeer hebben een opvallende nieuwe buurman gekregen. Een otter heeft zich in een oude beverburcht genesteld. Het dier werd vastgelegd door camera's van Stichting Groninger Landschap, die bij de burcht zijn opgesteld. De burcht werd al een tijdje niet meer bewoond door de bevers. Zij leven in een andere burcht naast de 'gekraakte' burcht. In tegenstelling tot bevers zijn otters geen holenbouwers. Het exemplaar in het Zuidlaardermeergebied was waarschijnlijk op zoek naar een onderkomen voor de winter. Waarschijnlijk gaat het om een mannetje, maar dat moet nog worden bevestigd door dna-onderzoek van de aangetroffen uitwerpselen. Het Groninger Landschap hoopt dat de otter een partner vindt en zich daarmee definitief vestigt in het Zuidlaardermeergebied. Voor zover bekend, leven nergens anders in Nederland otters en bevers zo dicht bij elkaar. Bevers en otters zijn zeldzame dieren. Ze waren in ons land uitgestorven, maar speciale fok- en uitzetprogramma's moeten voor nieuwe populaties zorgen. Otters en bevers zijn geen natuurlijke concurrenten van elkaar en verdragen elkaar goed.

Bron: RTV-Noord, 24 januari 2012

Otter keert terug in de Regge
Ecologen van Landschap Overijssel hebben sporen en uitwerpselen van een mannetjesotter gevonden in de Beneden Regge, tussen Hankate en de uitmonding in de Vecht. Dat betekent dat de otter zijn territorium afbakent en zich hier vestigt. Dat de otter weer in de Regge zwemt geeft aan dat er voldoende voedsel is en dat de waterkwaliteit goed is. Otters komen namelijk alleen voor in visrijke wateren met voldoende schoon en helder water.

De otter was in de jaren negentig uitgestorven in Nederland. Belangrijke oorzaken hiervan waren aantasting van het leefgebied, bejaging vanwege de pels, de versnippering van het leefgebied door wegen en de slechte waterkwaliteit. De laatste Twentse otter is in 1952 bij Haaksbergen waargenomen. In 2002 zijn in de gebieden De Wieden en de Weerribben otters uitgezet om de soort opnieuw in het gebied te introduceren. Het is zeer waarschijnlijk dat de nu gesignaleerde otter voortkomt uit die populatie.

In de afgelopen decennia hebben de waterschappen strenge regels opgesteld om de lozingen van vervuild water te verminderen. Vanaf de zeventiger jaren zijn er rioolwaterzuiveringsinstallaties gebouwd waardoor de waterkwaliteit van het gezuiverde

water dat in de beken stroomt, ook sterk is verbeterd. Bovendien zijn vervuilde waterbodems gesaneerd en zijn natuurlijke oevers aangelegd. Onderzoek laat duidelijk een positieve trend zien in de waterkwaliteit: ook uitgestorven soorten kleine waterdieren zoals de Beekwants en de Beekrombout worden in toenemende mate aangetroffen.

De terugkeer van de otter is ook een indicatie dat het goed gesteld is met de waterkwaliteit in de Regge. De otters hebben een geschikt territorium nodig waarbij 8 tot 12 kilometer ongestoorde natuurlijke oevers nodig zijn. De natuurlijk ingerichte Regge is daar uitermate geschikt voor. Door de nieuwe meanders en aangetakte rivierarmen neemt de diversiteit van vissoorten toe en zijn er meer schuilplekken voor de otter.

Bron: Waterschap Regge en Dinkel, 06/01/12

Jonge otter dood in Kuinderbos

BANT - Oplettende wandelaars vonden in het Kuinderbos een dode jonge otter. Het dier is negentig centimeter lang, waarvan 32 centimeter staartlengte. Het betreft een vrouwelijk dier van 3,9 kilogram. De doodsoorzaak is onbekend. Alterra gaat er waarschijnlijk onderzoek naar doen. Staatsbosbeheer heeft de afgelopen jaren het Kuinderbos veel aantrekkelijker gemaakt voor dieren die op of in het water leven, zoals amfibieën, ringslangen, libellen en ook otters. Dat is onder andere gebeurd door het aanleggen van een 'natte as' van zes kilometer lang met grote en kleine waterpartijen. De waterinlaatsloot langs de Hopweg heeft natuurvriendelijke oevers gekregen.

Bron: De Stentor, 22 januari 2012